

การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่
บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอบารามิ จังหวัดพิจิตร
**Thai Song Dum OTOP Inno-life Tourism Communities at Ban Huayhang,
Nonglum Subdistrict, Wachirabarami District,
Phichit Province**

ภณศร ปุดน้อย และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Phonthasorn Pudnoi and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Phonthasorn.p@psru.ac.th

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สภาพการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ 2) ปัญหา อุปสรรคการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ตัวแทนครัวเรือน จำนวน 164 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.888 วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยรูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนา ความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัญหา อุปสรรคการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ พบว่า 1) ขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี 2) ผลิตรถจักรยานยนต์ได้ยากเพราะมีราคาแพง 3) เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างแท้จริง 4) นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมมีน้อย 5) สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนมีไม่เพียงพอ และ 6) ขาดการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีแบบดั้งเดิม 3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ พบว่า ควรประยุกต์กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนา การท่องเที่ยวของชุมชน การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคม Online การจัดทำยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

* วันที่รับบทความ : 14 พฤษภาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 30 มิถุนายน 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 4 กรกฎาคม 2566

Received: May 14, 2023; Revised: June 30, 2023; Accepted: July 4, 2023

คำสำคัญ : การพัฒนา; ศักยภาพชุมชน; OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ

Abstracts

The objectives of this study were: 1) to study the state of the Potential Development of Thai Song Dum's Way of Life OTOP Community Tourism, 2) to study the problems and difficulties of the potential development of Thai Song Dum's Way of Life OTOP Community Tourism, and 3) to present the guidelines for the potential development. This study applied Mixed Methods Research consisting of Quantitative Research by collecting the questionnaires with 0.888 reliability from 164 customers and the statistics used in the study included frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative Research was conducted through in-depth interviews with 9 key informants and analyzed by descriptive mode.

The results of the research were as follows: 1. The state of the potential development of Thai Song Dum's way of life OTOP community tourism found that it was at a high level. 2. Problems and difficulties of the potential development of Thai Song Dum's Way of Life OTOP Community Tourism found that 1) lack of good management, 2) high price of woven products, 3) new generations do not really come to learn Thai Song Dum culture, 4) few tourists visit, 5) inadequate facilities in the community and, 6) lack of cultural inheritance tradition. 3. Guidelines for the potential development of Thai Song Dum's Way of Life OTOP Community Tourism found that cultural activities should be applied, integration of cooperation with government agencies in community tourism, development of product quality, development of public relations via online social media, strategy preparation to promote youth participation in various activities.

Keywords: Development; Community Potential; OTOP Nawatwithi Thai Song Dam

บทนำ

รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ส่งเสริมการดำเนินงาน OTOP จนถึงปัจจุบัน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ภายใต้อาณัติดังกล่าว ทำให้ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ได้รับผลกระทบอย่างมาก เพราะนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนร้อยละ 96.5 มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแต่มีความกังวลในสวัสดิภาพของชีวิต ความปลอดภัยและมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จึงทำให้การเดินทางท่องเที่ยวลดลง (กรมพัฒนาชุมชน, 2561) ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวจึงเป็นการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ ดังที่ ศิวาพร พยัคฆนันท์ และคณะ (2564 : 130-156) ได้กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพการจัดการ

ท่องเที่ยวชุมชนที่สำคัญ คือ 1) ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว 2) ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว 3) ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว 4) ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า และ 5) ด้านศักยภาพของบุคลากร

บ้านห้วยห้าง (ศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์วิถีไทยทรงดำบ้านห้วยห้าง, 2564) หมู่ที่ 8 ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองหลุม อำเภอชирбарมี จังหวัดพิจิตร มีครัวเรือนทั้ง จำนวน 192 คน มีประเพณีลอยกระทง เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณจะจัดขึ้นในเดือน 12 ของทุกปี ประเพณีวัดเข้าพรรษา เป็นประเพณีที่ชาวบ้านจัดขึ้นทุกปี มีการตักบาตร และแห่เทียนพรรษา ประเพณีวันสงกรานต์เป็นประเพณีที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 12 – 13 เมษายน ของทุกปี มีการทำบุญตักบาตร การรดน้ำขอพรจากผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ประเพณีประเพณีการเล่นคอนรำแคน บ้านห้วยห้างเป็นหมู่บ้านไทยทรงดำ มีกิจกรรมการทอเสื้อผ้าไทยทรงดำของกลุ่มทอผ้าชินตา มีกิจกรรมการทำปุ๋ยอินทรีย์ป่นเม็ด มีแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (VISION) บ้านห้วยห้าง ที่ว่า “เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์วิถีไทยทรงดำ ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนปลูกข้าวปลอดสารพิษมีแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง” และในปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้า OTOP ดังนี้ เสื้อก้อม เสื้อฮี ผ้าเปียว ผ้าชีนลายแตงโม สายคาดเอว ผ้าพันไทยทรงดำ ถุงใส่ของเบ็ดเตล็ด ทองม้วน/ทองพับ ข้าวหอมมะลิ และปุ๋ยอินทรีย์ป่นเม็ด ซึ่งในปัจจุบันบ้านห้วยห้างได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น รางวัลหมู่บ้านแห่งภูมิปัญญาไทยของจังหวัดพิจิตร รางวัลชนะเลิศการคัดเลือกกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น รางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “หมู่บ้านอยู่เย็น เป็นสุข” เป็นหมู่บ้านขยายผลการเรียนรู้ศูนย์ชัยพัฒนาการเกษตรสิรินธร กิจกรรมที่ 7 จุดเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ยกฐานะเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน และปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์วิถีไทยทรงดำบ้านห้วยห้าง แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันบ้านห้วยห้างก็ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เช่นกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอชирбарมี จังหวัดพิจิตร” ว่าในบ้านห้วยห้างนั้นมีศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำอย่างไร และควรมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอชирбарมี จังหวัดพิจิตร อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ตามหลัก SWOT
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสานวิธี จากการวิจัยเชิงปริมาณ จากการแจกแบบสอบถาม และจากการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร คือ ตัวแทนครัวเรือนบ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 164 คน โดยเก็บจากประชากรทั้งหมดในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ คณะกรรมการบ้านไทยทรงดำ จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกแบบ Focus Group

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 2.1 แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ 2.2 แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ และแนวทาง SWOT การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอ ลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยสร้างมาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม โดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 - 1.0 และนำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) จำนวน 30 คน ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.888

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำไปขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถาม จำนวน 164 ชุด และจากการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจความถูกต้อง และข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และวิเคราะห์โดยรูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนาความจำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนด เกณฑ์การแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

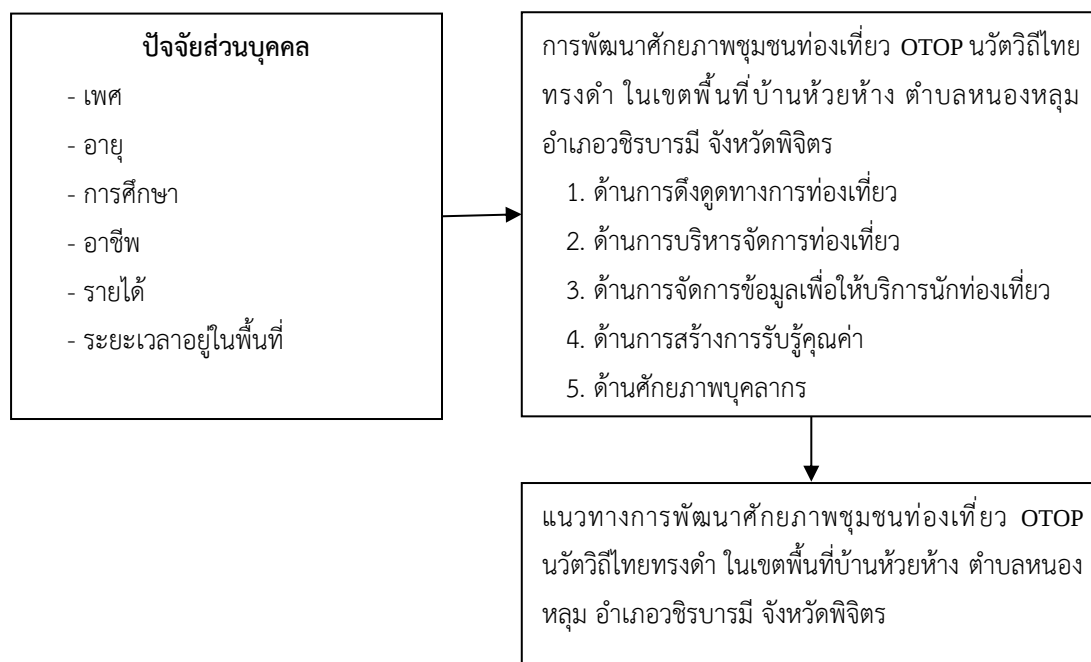
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์รูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนาความ นำมาแปลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ตามหลัก SWOT

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม

ลำดับ	การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว	3.91	0.84	มาก
2.	ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว	4.15	0.59	มาก
3.	ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการ นักท่องเที่ยว	3.96	0.79	มาก
4.	ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า	4.08	0.77	มาก
5.	ด้านศักยภาพบุคลากร	3.71	0.63	มาก
ภาพรวม		3.96	0.48	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า ($\bar{X} = 4.08$) ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.91$) ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.96$) และด้านศักยภาพบุคลากร ($\bar{X} = 3.71$) ตามลำดับ

2. ปัญหา อุปสรรคการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี ไม่มีคนที่มีความรู้อย่างแท้จริงเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ การผลิตการท่องเที่ยวเมื่อทำสำเร็จแล้วค่อนข้างที่จะขายได้ยากเพราะเป็นงานฝีมือเป็นงานฝีมือ กว่าที่จะท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ต้องใช้เวลาและใช้ความสามารถ จริงมีราคาแพงเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างแท้จริง เพราะไม่ค่อยได้อยู่ในชุมชนต้องออกไปทำงานต่างพื้นที่ นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมมีน้อย ทำให้ไม่มีรายได้จากการนำเที่ยวหรือการขายสินค้าในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนหลายเริ่มหมดกำลังใจหรือทอดทิ้งตัวเองกลุ่ม สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในชุมชนมีไม่เพียงพอ ไม่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตามที่ต้องการ ราคาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าไทยทรงดำมีราคาแพง เนื่องจากเป็นงานทอมือเป็นงานฝีมือกว่าจะทอเสร็จในการทอแต่ละผืนต้องใช้เวลาและความสามารถเฉพาะ งบประมาณในการพัฒนามีจำกัด และต้องเลือกพื้นที่ที่มีความจำเป็นที่สุดในการพัฒนา ภัยธรรมชาติส่งผลกระทบต่อประกอบการอาชีพของเกษตรกร จึงทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ออกไปทำงานต่างจังหวัด ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่มีความมั่นคง ขึ้นอยู่กับกลไกราคาของตลาด ขาดการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีแบบดั้งเดิมเพราะเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างแท้จริง

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ควรประยุกต์กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน การพัฒนาการจัดตั้งสภาพแวดล้อมที่สวยงาม และสะท้อนวัฒนธรรมเพื่อเป็นจุดถ่ายภาพของนักท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการจัดโซนของตลาดชุมชนโดยใช้แนวคิดการตลาดเฉพาะกลุ่ม การพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคม Online การจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการท่องเที่ยวของชุมชนทั้งด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยที่มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำ ในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว และด้านศักยภาพบุคลากร อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวพร พยัคฆนันท์ และคณะ (2564 : 130-156) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวายอำเภอเมืองสุรินทร์จังหวัดสุรินทร์ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง โดยนำหลัก (SWOT) มาวิเคราะห์ สรุปผลได้ดังนี้ 1) จุดแข็ง (Strengths) คือ มีประวัติศาสตร์ยาวนาน วัฒนธรรม ประเพณีโดดเด่น กิจกรรมหลายหลาย ปราชญ์ชาวบ้าน มีความรู้ความสามารถ และผู้นำเข้มแข็ง ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี 2) จุดอ่อน (Weaknesses) คือ ขาด

ระบบการบริหารจัดการที่ดี ผ้าทอผ้ามีราคาแพงไม่มีเยาวชนรุ่นใหม่เข้ามาสืบทอด มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมน้อย และสิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ 3) โอกาส (Opportunities) คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหา สนับสนุน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมและ สร้างอาชีพ และรายได้เสริม และ 4) อุปสรรค (Threats) คือ ราคาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ามีราคาแพง งบประมาณในการพัฒนามีขีดจำกัด ภัยธรรมชาติส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่มีความมั่นคง และขาดการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี จากเยาวชนรุ่นใหม่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารียา บุญทวี, จินดา เนื่องจำนง และวชิรพงศ์ มณีนันทวัฒน์ (2561 : 67-85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอคลองเขื่อนจังหวัดฉะเชิงเทราผลการวิจัยพบว่าทุนทางวัฒนธรรมของอำเภอคลองเขื่อนจังหวัดฉะเชิงเทรา มีจุดแข็ง : ด้านศาสนสถานด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุด้านประเพณีด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแหล่งเรียนรู้ด้านแหล่งท่องเที่ยว จุดอ่อน : ขาดการประชาสัมพันธ์ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนโอกาสอำเภอติดกับแม่น้ำและมรดกที่สำคัญหลายวัดซึ่งสามารถจัดกิจกรรมไหว้พระทางแม่น้ำบางปะกงนอกจากนี้มรดกการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ได้เข้าไปสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงการเกษตรอุปสรรคยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เยาวชนไม่ค่อยสนใจศิลปวัฒนธรรมการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมควรมีแนวทางดังนี้การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระดับตำบลสู่ระดับอำเภอและสู่ระดับจังหวัดจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ทุนทางวัฒนธรรมและนำของดีของแต่ละชุมชนมาวางจำหน่ายที่อุทยานพระพิฆเนศวรปางเย็นตำบลบางตลาดอำเภอคลองเขื่อนจังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ปัญหา อุปสรรคการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอชวืรบารมี จังหวัดพิจิตร พบว่า ขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี ไม่มีคนที่มีความรู้อย่างแท้จริงเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ การผลิตการทอผ้าเมื่อทำสำเร็จแล้วค่อนข้างที่จะขายได้ยากเพราะเป็นงานทอมือเป็นงานฝีมือ กว่าจะทอเสร็จในการทอแต่ละผืนต้องใช้เวลาและใช้ความสามารถ จริงมีราคาแพงเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างแท้จริง เพราะไม่ค่อยได้อยู่ในชุมชนต้องออกไปทำงานต่างพื้นที่ นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมมีน้อย ทำให้ไม่มีรายได้จากการนำเที่ยวหรือการขายสินค้าในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนหลายเริ่มหมดกำลังใจหรือทอดถอนตัวออกกลุ่ม สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนมีไม่เพียงพอ ไม่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตามที่ต้องการ ราคาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าไทยทรงดำมีราคาแพง เนื่องจากเป็นงานทอมือเป็นงานฝีมือกว่าจะทอเสร็จในการทอแต่ละผืนต้องใช้เวลาและความสามารถเฉพาะ งบประมาณในการพัฒนามีจำกัด และต้องเลือกพื้นที่ ที่มีความจำเป็นที่สุดในการพัฒนา ภัยธรรมชาติส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร จึงทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ออกไปทำงานต่างจังหวัด ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่มีความมั่นคง ขึ้นอยู่กับกลไกราคาของตลาด ขาดการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีแบบดั้งเดิมเพราะเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างแท้จริง ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของศิวาพร พยัคฆนันท์ และคณะ (2564 : 130-156) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวและด้านการสร้าง การรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึง เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และ คุณค่าเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และจัดการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยว และควรพัฒนาให้คนในชุมชนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์และทำ การตลาดการท่องเที่ยวให้มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และควรส่งเสริมให้ชุมชนควรมีส่วนร่วมใน อนุรักษ์วิถีชีวิตช่างทอและภูมิปัญญาผ้าไหมทอมือ

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ประยุกต์กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม วิถีชุมชน บูรณาการความ ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ พัฒนาสภาพแวดล้อมให้สะท้อนวัฒนธรรม พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการจัดโซน ของตลาดชุมชนโดยใช้แนวคิดการตลาดเฉพาะกลุ่ม พัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคม Online จัดทำ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของวาสนา อาจสาธิตกรณ, รัชฎากร วินิจกุล และพิชญ บุษณิคม (2563 : 269-287.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทู นทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอ คลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ทูทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ มี 2 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) ทูทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และ 2) ทูทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้สำหรับบทบาทของทูทางวัฒนธรรมบ้าน วังน้ำ ประกอบด้วย 8 ด้าน มีเสนอต่อผู้มาเยือนและสร้างความประทับใจโดยมีแนวทางการใช้ทูทาง วัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1)พัฒนา บุคลากรด้านการท่องเที่ยว 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) พัฒนาสินค้าและบริการด้าน การท่องเที่ยว 4) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น และ 5) ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดบุรีรัมย์” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความตระหนักรู้และให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อกระตุ้นความต้องการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่จะมาสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. หน่วยงานภาครัฐควรมีการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว
4. หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนควรส่งเสริมการสร้างงานให้กับสมาชิกของชุมชนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดบุรีรัมย์
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดบุรีรัมย์
3. ควรมีศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการบูรณาการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทยทรงดำในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้าง ตำบลหนองหลุม อำเภอลำดวน จังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). *แนวทางการดำเนินงานโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย
- ศิวาพร พยัคฆนันท์ และคณะ. (2564). การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารธรรมศาสตร์*. 40 (2), 130-156.
- ศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์วิถีไทยทรงดำบ้านห้วยห้าง. (2564). *ข้อมูลพื้นฐานศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์วิถีไทยทรงดำบ้านห้วยห้าง*. พิจิตร: ศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์วิถีไทยทรงดำบ้านห้วยห้าง.
- อารียา บุญทวี, จินดา เนื่องจำนงค์ และ วชิรพงศ์ มณีนันทวัฒน์. (2561). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา*. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*. 20 (1), 67-85
- วาสนา อาจสาธิตกรณ, รัชฎากร วินิจกุล และ พิษณุ บุญนิยม. (2563). *ทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร*. *วารสารพิกุล*. 18 (2), 269-287.